

Јавно предузеће за газдовање шумама „Србијашуме“,
Шумско газдинство „Београд“
Телефони: 011/3611-083; 3611-618; факс.: 011/3611-887;
Кнеза Милоша 55, Београд;
Број:
Датум:

ПРЕДЛОГ ПЛАНА УПРАВЉАЊА
СПОМЕНИКОМ ПРИРОДЕ „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“
за период 2024 - 2033. године

Contents

УВОД	2
1. ПРИКАЗ ГЛАВНИХ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ И ПРИРОДНИХ РЕСУРСА СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“	2
2. ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“	2
3. ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ, ДЕЛАТНОСТИ И ПРОЦЕСА КОЈИ ПРЕДСТАВЉАЈУ ФАКТОРЕ УГРОЖАВАЊА СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“	2
4. ДУГОРОЧНИ ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“	2
5. АНАЛИЗА И ОЦЕНА УСЛОВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ДУГОРОЧНИХ ЦИЉЕВА ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“	2
6. ПРИОРИТЕТНЕ АКТИВНОСТИ И МЕРЕ НА ЗАШТИТИ, ОДРЖАВАЊУ, ПРАЂЕЊУ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊА ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“	2
7. ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“	2
8. ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ НА ОДРЖИВОМ КОРИШЋЕЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ, РАЗВОЈУ И УРЕЂЕЊУ СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“	2
9. ПРОСТОРНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА ПЛАНСКИХ НАМЕНА И РЕЖИМА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА У СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“	2
10. АКТИВНОСТИ НА ПРОМОЦИЈИ ВРЕДНОСТИ СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“	2
11. СТУДИЈСКА (ИСТРАЖИВАЧКА), ПРОГРАМСКА, ПЛАНСКА И ПРОЈЕКТНА ДОКУМЕНТАЦИЈА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЦИЉЕВА И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ, ОЧУВАЊУ И УНАПРЕЂЕЊУ И ОДРЖИВОМ РАЗВОЈУ СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“	2
12. САРАДЊА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУГИМ ВЛАСНИЦИМА И КОРИСНИЦИМА НЕПОКРЕТНОСТИ НА ПОДРУЧЈУ СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“	2

13. ДИНАМИКА И СУБЈЕКТИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА УПРАВЉАЊА СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“	2
14. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И МАТЕРИЈАЛНЕ ПРЕДПОСТАВКЕ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА УПРАВЉАЊА СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“	2
15. ЛИТЕРАТУРА.....	2
КАРТА СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“	2

УВОД

Привремени орган града Београда 29. новембра 2013. године, на основу члана 86. став 4. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС”, број 129/07), члана 12. Закона о главном граду („Службени гласник РС”, број 129/07), члана 41а. став 4. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10 и 91/10 – исправка) и члана 31. Статута града Београда („Службени лист града Београда”, бр. 39/08, 6/10 и 23/13), донео је **Решење о проглашењу заштићеног подручја „Липовичка шума-Дуги рт“** (број решења 501-147/13-С-20).

Заштићено подручје сврстава се у III категорију, као заштићено подручје локалног значаја, односно подручје значајно за град Београд.

Природно добро „Липовичка шума-Дуги рт” проглашава се заштићеним због значајних просторних функција, положаја и очуваности вегетационе и хидролошке структуре, биоеколошких вредности комплекса под шумом, очувања станишта разноврсне флоре и фауне, очувања визуеленог контраста простора, као и стварања услова за одрживи развој рекреативних, туристичких, културних и научно-истраживачких садржаја, односно планског уређења и коришћења простора.

Липовичка шума-Дуги рт се налази у јужном делу Београда у односу на централно градско језгро. Простире се на територији две градске општине – Чукарица и Барајево, и тачније захвата најјужни део насеља Сремчица. Представља део зелених рубних подручја Београда и везу између северног дела шумадијске греде Авале, Бањичке шуме, Миљаковачке шуме, Кошутњака, Сремачких шума у Прогару и Бојчинске шуме.

Споменик природе „Липовичка шума-Дуги рт” обухвата малу просторну целину која припада шумском комплексу Липовица у Београду.

На заштићеном подручју утврђује се режим III степена заштите који се спроводи на целој површини заштићеног подручја. Изузетно од предходно споменутог, за све биљне и животињске врсте које су заштићене као природне реткости и њихова станишта, важи режим првог степена заштите.

Структура површине СП „Липовичка шума-Дуги рт“:

1. Површина СП „Липовичка шума-Дуги рт” по власништву:

Редни број	Власништво	Површина	
		ha	%
1.	државно	235 ha 07 a 76 m ²	97,27 %
2.	приватно	6 ha 59 a 92 m ²	2,73 %
Свега		241 ha 67 a 68 m ²	100 %

2. Површина СП „Липовичка шума-Дуги рт“ по општинама:

Редни број	Катастарска општина	Површина
1.	Барајево	86 ha 48 a 25 m ²
2.	Сремчица	155 ha 19 a 43 m ²
Свега		241 ha 67 a 68 m ²

Заштићено подручје поверава се на управљање Јавном предузећу „Србијашуме“, Шумско газдинство „Београд“ (у даљем тексту: управљач) који испуњава законом прописане услове у погледу стручне, кадровске и организационе оспособљености за обављање послова заштите, унапређења, промовисања и одрживог развоја заштићеног подручја.

Правни основ за израду Плана управљања СП „Липовичка шума-Дуги рт“ за период од 2024-2033. године је члан 68. Закона о заштити природе („Службени гласник РС“ број 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16, 95/18- др. закон и 71/2021) и члан 11. Решења о проглашењу заштићеног подручја „Липовичка шума-Дуги рт“ („Службени лист града Београда“, број 57/І од 29.11.2013.).

Садржај плана управљања дефинисан је у члану 53. Закона о заштити природе. Према Закону о заштити природе план управљања заштићеним подручјем је документ којим субјекат задужен за управљање заштићеним подручјем планира: мере и активности заштите, очувања, унапређења и коришћења заштићеног подручја; смернице и приоритете за заштиту и очување природних вредности заштићеног подручја, као и развојне смернице уз уважавање потреба локалног становништва.

Мишљење на План управљања даје Завод за заштиту природе Србије, а сагласност даје Секретаријат за заштиту животне средине Града Београда.

План управљања се остварује кроз годишње програме управљања, којима се детаљно и прецизно дефинишу задаци, радови и активности, организациони и материјално-финансијски услови њиховог извршења.

План је урађен у складу са:

- Законом о заштити природе („Службени гласник РС“, број 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18.- др. закон и 71/2021);
- Законом о шумама („Службени гласник РС“, број 30/10, 93/12 и 89/15 и 95/18.- др. закон);
- Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС“, број 135/04, 36/09, 36/09.- др.закон, 72/09, 43/11, 14/16, 76/18 и 95/18.- др. закон);
- Законом о дивљачи и ловству („Службени гласник РС“, број 18/10 и 95/18. – др. закон);
- Законом о заштити од пожара („Службени гласник РС“, број 111/09, 20/15, 87/18 и 87/18 –др. закон);
- Законом о водама („Службени гласник Републике Србије“, број 30/10, 93/12 и 101/16);

- Студијом заштите СП „Липовичка шума-Дуги рт“ (Завод за заштиту природе, 2012);
- Решење о условима заштите природе за израду Плана управљања СП „Липовичка шума-Дуги рт“ за период 2024-2033. године (Завод за заштиту природе Србије, акт 03 број 020-423/2 од 15.03.2023. године);
- Основом газдовања шумама за Газдинску јединицу „Липовица“ (2021-2030. године).
- Водним условима за израду Плана управљања Спомеником природе „Липовичка шума-Дуги рт“ за период 2024-2033. године (*акт Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, Републичке дирекције за воде број од _____ . године*); акт је уведен у Упитник водних услова за водно подручје Сава (редни број _____, од _____ . године);
- Водопривредном основом Србије („Службени гласник Републике Србије“, број 11/02);
- Стратегијом управљања водама на територији Републике Србије до 2034. године („Службени гласник Републике Србије“, број 3/17);
- Уредбом о еколошкој мрежи („Службени гласник РС“, БР.102/2010).

**1. ПРИКАЗ ГЛАВНИХ ПРИРОДНИХ И
СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ И ПРИРОДНИХ
РЕСУРСА СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“**

ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ

Специфично морфолошко и хидрографско наслеђе препознатљиво по узвишењу Дуги рт између изворишних кракова Сремачке реке у амбијенту очуваних храстових шума, са локалитетима настањеним прилично разноврсним заштићеним врстама флоре и фауне детерминише овај простор као значајан за трајну заштиту и одређује даље правце развоја. Подручје за заштиту представља северни (мањи) „срцолики“ део компактног шумског комплекса Липовичке шуме, којег од јужног већинског дела раздваја Ибарска магистрала (М22). Издваја се као целина од око 250 ha. Већим делом залази на територију градске општине Чукарица, окружена југозападним делом шуме, насељем Сремчица, пољопривредним површинама, и саобраћајницама (магистрални пут и саобраћајница првог реда која се одваја од Ибарске магистрале према насељу Сремчица). Сегмент комплекса Липовичке шуме издвојен за заштиту има све одлике брдског предела Шумадије. Карактеришу га благе заравни под шумом у ком се издваја маркантни гробен Дуги рт (северни део) који ка југу прелази у стрме падине према Сремачкој реци (протиче централним делом). Споменик природе „Липовичка шума – Дуги рт“ обухвата малу просторну целину која припада шумском комплексу Липовица у Београду.

Корито Сремачке реке одликује се уским и дубоким долинама, тешко приступачним и са бројним малим каскадама у кориту. Низводно река се проширује градећи меандре на стрмим падинама, да би се у подножју сузила у клисуру. Читав слив и сама речна долина обрасла је младом буковом шумом, док је остали део прекривен мешовитим шумама сладуна и цера, којима је ово подручје природно станиште. Захваљујући релативно сложеној геолошкој подлози од седиментних стена и континенталној семихумидној клими овај простор насељава богат биљни и животињски свет.

Биљни свет

Липовица је шумски комплекс у близини Београда површине од 1200 ha. Део овог комплекса површине 250 хектара под називом „Липовичка шума – Дуги рт“ обухваћен је заштитом.

Између I и II светског рата Липовица је цела посечена чистом сечом тако да је данас највећи део шумског комплекса пањача, која се обновила природним путем. После II светског рата започета су пошумњавања на малим разбацаним површинама, најчешће на заравњеним платоима. У односу на ниске шуме које су се обновили природним путем површине под културама су мале.

Састојине заједнице сладуна и цера *Quercetum frainetto-cerridis* Рудски (1940) 1949 на површини „Липовичке шуме – Дуги рт“ су врло једноличне по флористичком саставу. Налазе се претежно на надморској висини од 215 до 270 m, прекривајући платое, заравњене делове између потока. У овом подручју заједнице сладуна и цера заузимају највише положаје. Карактеристична је

специфична инверзија вегетације тако што се букове и грабове шуме повлаче у потоке и долине на ниже положаје где имају више влаге.

Састојине заједнице сладуна и цера у „Липовичкој шуми – Дуги рт“ се налазе на различитим експозицијама од јужне, југозападне, источне, североисточне и северне на нагибима од 2-6°.

Највеће учешће у спрату дрвећа имају сладун (*Quercus frainetto*) и цер (*Quercus cerris*). Поред ових врста се малим степеном присутности и малом бројношћу се налазе: *Acer campestre*, *Fraxinus ornus*, *Ulmus campestris*, *Sorbus torminalis*, *Malus silvestris* и *Carpinus betulus* који је диференцијалне врсте мезофилне варијанте ове заједнице. У спрату нижег дрвећа се налазе *Sorbus domestica*, *Acer tataricum*, *Prunus avium*. У спрату жбуња има доста подмлатка дрвенастих врста. У спрату приземне флоре највећу заступљеност имају врсте: *Fragaria vesca*, *Brachypodium silvaticum*, *Calamintha officinalis*, *Hellebors odorus*, *Veronica chamaedrys*, *Rubus tomentosus*, *Cytisus supinus*, *Galiu aristatum*, *Physospermum aquilegifolium* *Hieracim boreale* (диференцијална врста), *Hqpericum perforatum* и др.

Букова шума представљена је фрагментима, који се јављају на странама потока, на половини падине. Састојине се налазе на надморским висинама од 230-240 m, на северним експозицијама и нагибима од 6-20°. Земљиште је смеђе кисело. Заједница је флористички сиромашна. Буква је овде аутохтона. Њене састојине у прошлости су заузимале веће површине. Касније је букву потиснуо граб који има већу изданачку моћ и постепено је освојио долине потока. После више сеча шума у прошлости у Липовици граб се проширио и заузео станишта букве.

У спрату дрвећа апсолутно доминира буква (*Fagus moesiaca*) са великим учешћем граба (*Carpinus betulus*), цера (*Quercus cerris*) и сладуна (*Quercus frainetto*). Остале врсте се јављају са малом бројношћу: *Populus turmula*, *Salix caprea*, *Acer campestre*, *Crataegus monogyna*, *Corylus avellana* и др. Склоп шуме је од 0,9-1.0. Врсте највиших степена присутности су: *Fagus moesiaca*, *Carpinus betulus*, *Rubus hirtus*, *Lathyrus vernus*, *Brachypodiu silvaticum*, *Clematis vitalba*, *Viola silvestris*, *Glechome hirsuta*, *Quercus cerris*, *Carex pilosa*, *Carex silvatica*, *Ajuga reptena*, *Euphorbia amygdaloides* и *Quercus frainetto*.

Граб се у овој заједници јавља на свим експозицијама дуж свих потока. Десна страна Барајевске реке и десне стране Сремачког потока има појас граба ширине пд 100 до 200 m. Састојине са грабом се налазе на надморској висини од 180-270 m са нагибима од 4-8°.

У грабовој шуми са сладуном констатована је 101 биљна врста. У спрату дрвећа доминира граб (*Carpinus betulus*). Поред граба у састојинама се налази *Fagus moesiaca*, *Acer campestre*, *Quercus cerris*, *Quercus frainetto* и по неки *Quercus petraea*. Поред ових врста најчешће су још: *Crataegus monogyna*, *Brachypodium silvaticum*, *Lathyrus vernus*, *Viola silvestris*, *Helleborus odorus*, *Hieracium hirsutus*, *Fragaria vesca*, *Carex silvatica*, *Rubus hirtus*, *Primula acaulis* и др.

Међу жбуновима се налазе: *Populus tremula*, *Quersu frainetto*, *Genista ovata*, *Hieracium bauchini* и др. Међу маховинама су присутне: *Dicranum scoparium*, *Hypnum cupressiforme*, *Polytrichum commune* и др.

Површина под културама у Липовици је мала. Уношене су следеће врсте: црни бор (*Pinus nigra*), храст лужњак (*Quercus robur*), црни јасен (*Fraxinus ornus*), *Juglans regia*, *Sophora japonica*, *Gleditchia triacanthos*. Културе багрема у Липовици представљају праве склопљене шуме.

Црни бор (*Pinus nigra*), једини од четинара, који није постигао изузетан прираст, али састојине доста добро изгледају, са правим, правилно израслим стаблима, доста доброг здравственог стања. Обзиром на киселост земљишта, можда би боље одговарао бели бор. Међутим, због сувог вегетационог периода у околини Београда, па и у Липовици, црни бор показује бољи успех.

Храст лужњак (*Quercus robur*), се у Липовици налази на платоима. Бољи пораст и виталност овај храст би показао да је сађен на влажнијем станишту у потоцима. Овако су састојине лужњака углавном пропале, што се јасно види и по њиховом данашњем изгледу. После 1955. године уместо лужњака је сађен цер, што је сврсисходније, јер је цер у Липовици аутохтона врста.

Јасенови: црни јасен (*Fraxinus ornus*), масовно се јавља у природним састојинама и нема брз пораст ни изузетан хабитус. Амерички јасенови су нешто слабији од црног и унети су на збијеном и неравномерно влаженом земљишту Липовице где показују своју лошу особину – неправилан хабитус. У долинама потока ови јасенови су доста добри, заједно са *Populus euromericana*.

Осим ових поменутих врста забележене су још: питоми кестен (*Castanea sativa*), дивљи кестен (*Aesculus hippocastanum*), орах (*Juglans regia*), софора (*Sophora japonica*), пољски брест (*Ulmus campestris*), гледичија (*Gleditchia triacanthos*), дудови (*Morus* sp.) и млеч (*Acer platanoides*).

Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр. 5/10 и 47/11) обухваћено је 13 биљака у категорији заштићених врста. Није забележен ни један таксон из категорије строго заштићених врста.

Са изузетком калужђарке (*Epipactis helleborine*), све заштићене врсте са поменутог Правилника уједно су и на Уредби о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне („Службени гласник РС“, бр. 31/05, 45/05 - исправка, 22/07, 38/08, 9/10 и 69/11).

Животињски свет

Фаунистичким истраживањима Липовичке шуме - Дугог рта евидентиран је велики број врста инсеката, у односу на околна истраживана станишта.

Фауна инсеката

Када је фауна инсеката у питању, истраживани локалитет представља једну од *слабије испитаних области у Србији* иако се налази у непосредном окружењу Београда. У прилог томе говори и релативно мали број објављених радова који обухватају истраживање инсеката овог подручја.

Липовичку шуму - Дуги рт насељавају укупно 173 врсте и 7 подврста инсеката, које су сврстане у 77 фамилија, 13 редова (Collembola, Microcoryphia, Ephemeroptera, Odonata, Orthoptera, Dictyoptera, Hemiptera, Dermaptera, Lepidoptera, Mecoptera, Coleoptera, Diptera и Hymenoptera) и 2 поткласе (Pterygota и Apterygota).

Од овог броја, 6 таксона (4 врсте и 2 подврсте, тј. 2.31% свих регистрованих врста и 28.57% присутних подврста) је заштићено националном и међународном легислативом. Евидентиране су две подврсте трчуљака ендемичне за Србију (*Carabus ullrichii nastasi* и *C. coriaceus hopffgarteni*), као и три ендемичне за Балканско полуострво (*C. convexus gracilior*, *Molops piceus balcanicus* и *Platynus scrobiculatus serbicus*).

Бројност евидентираних штетних инсеката је у овом тренутку на ниском нивоу јер је регистрован већи број предатора међу кичмењацима и инсектима, као и паразита и паразитоида у оквиру опнокрилаца.

Фауна водоземаца и гмизаваца

Упркос недовољној истражености, може се закључити да је од посебног значаја, за фауну водоземаца и гмизаваца, простор који је густо обрастао вегетацијом као и сама Сремачка река са својом околином. Ова река представља изузетно значајни центар када је репродукција водоземаца у питању.

На простору Липовичке шуме - Дуги рт забележено је укупно 7 врста водоземаца и гмизаваца.

Према важећим прописима, са изузетком врста зелембаћ (*Lacerta viridis*) и зидни гуштер (*Podarcis muralis*), све остале врсте налазе се на прилозима Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр. 5/10 и 47/11) као строго заштићене врсте. При томе, врсте *Bufo viridis*, *Rana dalmatina*, *Lacerta viridis*, *Podarcis muralis* и *Elaphe longissima* су обухваћене заштитом на међународном нивоу. Конвенција о заштити европске дивље флоре и фауне и њихових станишта („Службени гласник РС“, Међународни уговори, бр. 102/07) - Бернска конвенција, прописује строгу заштиту за наведене врсте.

Фауна птица

Липовичка шума представља остатак некадашњих које су скоро у потпуности прекривале Шумадију. Према томе, тип орнитофауне Липовичке шуме највише одговара орнитофауни брдско планинских шума, односно орнитофауни храстових шума у побрђу.

Карактеристичне, односно најбројније и најчешће врсте птица у Липовичкој шуми су :

<i>Fringilla coelebs</i>	Зеба
<i>Parus major</i>	Велика сеница
<i>Parus caeruleus</i>	Плава сеница
<i>Garrulus glandarius</i>	Сојка
<i>Sitta europaea</i>	Бргљез
<i>Turdus merula</i>	Кос
<i>Turdus philomelos</i>	Дрозд певач
<i>Luscinia megarhynchos</i>	Славуј
<i>Dendrocopos major</i>	Велики детлић
<i>Dendrocopos medius</i>	Средњи детлић
<i>Picus viridis</i>	Зелена жуна
<i>Erithacus rubecula</i>	Црвендаћ
<i>Phylloscopus collybita</i>	Обични звиждак

<i>Sylvia atricapilla</i>	Црноглава грмуша
<i>Columba palumbus</i>	Голуб гривњаш
<i>Certhia brachydactyla</i>	Дугокљуни пузић
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Батокљун

На подручју Дугог рта је укупно евидентирано 58 врста. Имајући у виду да се ради о релативно малој површини и да је у питању скоро искључиво шумско станиште, можемо рећи да се ради о значајном диверзитету фауне птица.

Већина евидентираних врста птица (43) су строго заштићене према Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр. 5/10 и 47/11). У категорији заштићених врста према истом Правилнику налази се 15 врста. Један од најважнијих докумената за заштиту птица у Европи је Директива о птицама (209/147/ЕС). Шест врста из орнитофауне Липовичке шуме се налази у анкесу I ове Директиве.

Подручје Липовичке шуме карактеришу скоро искључиво шумска станишта. Ове шумске површине су релативно мале па као такве немају одговарајуће услове за гнежђење ретких и угрожених врста. Значај овог подручја за фауну птица треба тражити у релативно добро очуваној шумској површини која се налази близу изграђених зона и која представља један део зелене инфраструктуре Београда. Заједно са осталим шумским површинама у околини, она представља својеврсну еколошку мрежу на ширем подручју Београда. Оваква просторна и функционална повезаност шумских станишта на ширим подручјима веома је важна за заштиту многих врста птица.

Фауна сисара

На стаништима подручја Дугог рта евидентирано је присуство укупно 29 врста, од тога Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр. 5/10 и 47/11), 6 врста се налази у режиму строго заштићена дивља врста (пух лешникар и све врсте слепих мишева), док се њих 19 третирају као заштићена дивља врста. Највише врста - 9, припада реду глодара (Rodentia). Затим следе бубоједи (Insectivora – Erinaceomorpha и Soricomorpha) са 7 врста. Слепи мишеви (Chiroptera) су заступљени са 5 врста као и ред звери (Carnivora). Папкари (Artiodactyla) су заступљени са 2, а зечеви (Lagomorpha) са једном врстом.

Најбројније компоненте фауне сисара Дугог рта чине тзв. ситни сисари - глодари и бубоједи, дакле врсте високе еколошке пластичности и брзог и еластичног одговора на промене у њиховом животном окружењу. Ту свакако спадају и слепи мишеви, који просторе као што је истраживано користе и као станиште или склониште (дендрофилне врсте), и као ловну територију. Осиромашење фауне сисара током протеклог, дужег периода, обележено је првенствено нестанком крупних сисара из редова папкара и у нешто мањој мери звери.

Последњих деценија је приметан процес синантропизације многих животињских врста у урбаним и субурбаним зонама градова. Креирање

урбаних целина је свакако наочигледнији вид измене просторних елемената предела и њихове еколошке функционалности.

Гљиве

Липовичка шума чини шумовиту зону у приградској зони Београда, на северном ободу Шумадије.

Надморска висина варира од 170 до 280m н.в., а у рељефу постоји већи број дубоких јаруга које се протежу правцем југоисток-северозапад које су настале углавном деловањем водотокова. На тај начин је обезбеђена већа разноликост станишта. Иако је реч о малој површини, захваљујући овој разноликости присутан је потенцијал за појаву врста макромикета које траже различите типове станишта.

У састојинама, нарочито у буковим, које се налазе на већој стрмини долази до пада старијих или осушених стабала и грана.

Ова лежевина се не износи из шуме и као таква представља важно станиште за лигниколне врсте макромикета. Насупрот томе, из већег дела шуме се лежевина и дрвна маса износи, па тако скоро да нема станишта за одређене сапробне лигниколне врсте макромикета. Једино потенцијално станиште за одређени број лигниколних врста представљају пањеви одсеченог дрвећа који остају у шуми. Међутим, како су сви углавном једнообразно сечени близу тла, насељава их уједначена популација од неколико честих врста макромикета које представљају почетни степен у сукцесији разградње дрвне масе која се на тим местима даље не наставља због мале количине расположивог материјала.

Понегде је могуће наћи заосталу дрвну масу, наслагане трупце или гране који нису изнети из шуме на време, па су остали да труле. Оваква места су расадник сапробних лигниколних врста гљива и богатија су таквим врстама од било ког другог типа станишта на Дугом рту. Све ово јасно указује да је динамика популација гљива у великој мери условљена антропогеним активностима на овом подручју.

Макромикете које су забележене у оквиру Липовичке шуме налазе се под различитим статусима заштите:

I. Врсте које се налазе на прелиминарној ЦРВЕНОЈ ЛИСТИ УГРОЖЕНИХ ГЉИВА СРБИЈЕ:

1	<i>Boletus impolitus</i> Fr.	жутоноги вргањ
2	<i>Boletus regius</i> Krombh.	краљевка
3	<i>Cantharellus cinereus</i> (Pers.) Fr.	сива лисичица
4	<i>Grifola frondosa</i> (Dicks.) Gray	зечарка
5	<i>Gyromitra gigas</i> (Krombh.) Cooke	велика можданица
6	<i>Hericium cirrhatum</i> (Pers.) Nikol.	шкољкаста игличарка
7	<i>Hericium erinaceus</i> (Bull.) Pers.	медвеђа глава
8	<i>Mitrophora semilibera</i> (DC.) Lév.	
9	<i>Morchella esculenta</i> (L.) Pers.	округли смрчак

II. Према Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник

РС“, бр. 5/10 и 47/11), на територији Липовичке шуме констатовано је четири врсте које имају статус строго заштићене врсте:

1	Boletus impolitus Fr.	жутоноги вргањ
2	Boletus regius Krombh.	краљевка
3	Hericium cirrhatum (Pers.) Nikol.	шкољкаста игличарка
4	Hericium erinaceus (Bull.) Pers.	медвеђа глава

и шест врста које имају статус заштићене врсте:

1	Boletus aereus Bull.	црни вргањ
2	Boletus reticulatus Schaeff.	распуцани вргањ
3	Cantharellus cibarius Fr.	лисичарка
4	Cantharellus cinereus (Pers.) Fr.	сива лисичица
5	Morchella esculenta (L.) Pers.	округли смрчак
6	Russula virescens (Schaeff.) Fr.	голубача

На основу свега изнетог може се констатовати да упркос томе што Дуги рт не представља станиште велике очуваности са аспекта микопопулација, оно је једно од потенцијалних места за развитак аутохтоне биотске вредности у непосредној околини Београда.

Геоморфолошке одлике

У геоморфолошком смислу, заштићено подручје СП „Липовичка шума – Дуги рт“ представља северозападне обронке Шумадијске греде, у коју је усечен слив Сремачке реке.

То је типично флувио - денудационо подручје са монофазним усецањем речне долине у најмлађој геолошкој историји. Такође, истраживано подручје је простор школског примера облика најнижих флувио-денудационих површи формираних на најсевернијем делу Шумадијске греде.

За простор који је заштићен од значаја су виша Рипањска површ (310-330 m) која представља развође Шумадијске греде у којој је усечено извориште Сремачке реке. Највеће простирање има на развођу басена слива и на узвишењима који се уклињавају у басен, а међу којима је посебно препознатљив и морфолошки упечатљив Дуги рт, средишње узвишење између два главна изворишна крака Сремачке реке.

Отуда, основни елементи рељефа заштићеног добра су басен слива, флувио-денудационе површи и сама речна долина.

Флувио-денудационе површи су веома значајан елемент рељефа јер се читава Шумадија степенасто спушта системом површи ка Сави и Дунаву.

Долина Сремачке реке је једноставна, монофазна долина усечена у кредни флиш током најмлађе геолошке прошлости. У изворишту Сремачке реке постоји читава лепеза изворишних кракова, од којих су југоисточни кракови најнижи (219 и 221 m н.в.), средишњи изворишни краци су углавном суви и на нешто већој висини (265 и 282 m), док је северни крак са извором на 290 m. Уске и дубоке долине изворишних кракова тешко су приступачне и са бројним малим каскадама у кориту. Идући низводно, река се проширује, добија на снази и проширује своју долину, градећи меандре са стрмим

падинама. Повремено је долиноско дно проширено, са великим наплавним равнима, да би се низводно опет сузила у уску клисуру. Читав слив и сама речна долина су обрастали густом младом буковом шумом.

Геолошке одлике

Подручје Липовица – Дуги рт изграђено је из седиментних стена мезозојске и кенозојске старости. Од мезозојских стена присутни су седименти горње јуре, доње и горње креде, а од кенозојских, седименти горњег миоцена и квартарне творевине.

Подручје природног добра „Липовица – Дуги рт“ је релативно сложене геолошке грађе. Изграђено је из седиментних стена старости горње јуре, креде и миоцена. По геолошкој грађи подручје природног добра одражава геолошке карактеристике ширег подручја на коме се налази, односно шире околине града Београда која представља северни обод тектонске јединице Шумадијско-Копачичко-Вардарска зона.

У најкраћем на подручју Липовичке шуме геолошку подлогу чине:

- Кречњаци и доломити – површински најмање заступљени у Липовици, што у северном делу шумског комплекса, у делу Дољанског потока и под шумом сладуна, цера и у разним лишћарским културама.
- Претежно зелени пешчари и песковити кречњаци се пружају у облику језика у северном делу Липовице.
- Горњокредни флиш заузима знатно пространство у Липовици. Протеже се од северног дела Г.Ј. на југ до границе шуме, а на исток и ван граница шуме.
- Глине и пескови заузимају највећу површину у Липовици – целу површину западно од Ибарске магистрале и барајевског пута.
- Формација доњоконгеријски слојеви, обухвата један део површина на западу Липовице. Представљени су глином, лапорцима и песком, што условљава безводност и честу појаву ручева, а такве појаве су честе и на сарматској глини. То је разлог појаве лесивиране гајњаче уместо типичне, коју бисмо очекивали, с обзиром на положај и падавине.

Хидрографске одлике

Главни хидрографски објекат на подручју Споменика природе „Липовичка шума - Дуги рт“ је Сремачка река, односно њен изворишни део. Сремачка река настаје од неколико извора слабе издашности, од којих је главни – јужнији каптиран. Спајањем два јужна изворишна крака-потока и Дољанског потока, који долази са источног краја шуме, на тачно 200 m н.м, формално настаје Сремачка река. На подручју природног добра у Сремачку реку се уливају две притоке - потока: леви, слабији, који долази са југозапада са обода насеља Сремчица и десни са подручја Дугог рта - из западног подножја Петровог гроба (322 m н.м.), који се назива Колибински поток. У долини водом издашнијег Колибинског потока налази се неколико повремених и сталних извора контактнoг типа.

Мрежа потока развијена у изворишту Сремачке реке, је веома илустративна. У горњим деловима потоци су релативно уских корита, са нешто већим падовима. Обале су покривене вегетацијом, осим на појединим деловима где се срећу и клисураста сужења – попут оног испод главног, јужног изворишног крака. У доњим деловима, долине (и корита) потока се шире, нагиби смањују, а вегетација није густа и не обраста стране корита.

Климатске одлике

Климатске карактеристике подручја Липовице утврђене су обрадом података Републичког хидрометеоролошког завода Србије за период 2002-2016. год. који су преузети из Посебне шумске основе за ГЈ „Липовица“ (2021-2030). Ово подручје се одликује умереном континенталном климом.

Опште особине климе заштићеног подручја су:

- средња максимална температура у три летња месеца је већа од 20°C,
- средње трајање периода без мраза је 303 дана,
- трајање сунчаног сјаја је 2025 часова, што има велики значај на процес фотосинтезе,
- број дана са максималном температуром преко 30°C (25 дана), понекад температура достиже 40-42°C,
- средња годишња количина падавина износи 723,8 mm. Доба са највећом количином падавина је пролеће и лето, док је зима са најмање падавина,
- значајна карактеристика овог реона је чест продор хладног, сувог и јаког ветра са југоистока и истока познатог под називом кошава.

Температура

Средње месечне температуре показују правилност у кретању са минимумом у јануару а максимум у јулу.

Годишње колебање температуре је велико и достиже у екстремним случајевима 61.2°C. Зиме су по правилу оштре и променљиве. Рани мразеви се јављају у октобру, а касни мразеви крајем априла и обично су краткотрајни и немају веће негативне последице на вегетацију манифесујући се, пре свега, кроз успорену обнову лисне масе у пролеће, док у јесен убрзавају старење и опадање листова.

Падавине

На основу метеоролошких података минимум падавина је у фебруару и октобру, а максимум у мају и јуну, док у току вегетационог периода (март-септембар) падне 438 mm што износи 60% од годишње количине падавина.

Ветар

Кошава је југоисточни ветар, који преовлађује у зимским, пролећним и јесењим месецима. Он је најчешће сув и топао ветар, а у зимским месецима и хладан ветар. Обично дува са јаким ударима и достиже брзину од 18-40 km/h. На махове дува олујном брзином са ударима од 90-115 km/h. Нарочито је непогодан у вегетационом периоду када интензивно доводи до исушивања земљишта и појачава евапотранспирацију.

Западни и северозападни ветар претежно се јављају у пролеће и лети, по јачини је знатно слабији од кошаве, и по правилу доноси падавине.

СТВОРЕНЕ ВРЕДНОСТИ

У непосредној даљој и ближој околини природног добра енергетских, хидротехничких објеката нема, те се у целини гледано подручје може валоризовати као добро очувано.

Од створених карактеристика на подручју налази се доста добро развијена мрежа шумских саобраћајница (земљаних путева и влака), шетних стаза.

Уређена је трим стаза дужине 720м дуж које се налазе станице за извођење вежби, док је у саставу унутрашње површине трим стазе формирано игралиште за децу.

Дрвени мостић, реконструисан 2022. године, у 7. одељењу ГЈ „Липовица“, омогућава прелазак посетиоца са једне на другу страну обале Сремачке реке.

2. ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“

„Липовичка шума – Дуги рт“ једна је од 16 шума на ободу града која има велики утицај на регулацију еколошких услова у граду (побољшање микроклиматских услова, продор свежег ваздуха до градског ткива, проток ваздушних струјања за проветравање града) и ублажавање негативних утицаја. Као значајна природна целина првенствено је атрактивна са аспекта положаја у приградској структури. Границе јој нису угрожене и неће се смањивати, јер овај простор има адекватан третман као шумски простор у планским документима. У близини не постоји могућност наглог демографског развоја и процеса наслеђивања/стварања некомпатибилних садржаја у оквиру шумског подручја, нарочито на локалитетима заштитних шума тј. шума посебне намене.

На територији општине Барајево и Чукарица константно је присутно аерозагађење, бука, угрожавање квалитета површинских и подземних вода и загађење земљишта. На квалитет животне средине, односно квалитет ваздуха значајан утицај имају емисије основних и специфичних загађујућих материја од моторних возила, као и бука од саобраћајница. Саобраћајна инфраструктура, има свакако великог утицаја на загађивање ваздуха и стварање буке преко дозвољених граничних вредности.

Ерозивни процеси могу настати под утицајем природних фактора, али и људском активношћу. Непланска изградња шумских путева и влака може довести до оптерећења падина и до настанка ерозије.

Поред природних чиниоца нестабилности и утицаја на еколошки статус заштићеног подручја треба водити рачуна и о неким другим чиниоцима, а то су:

- непланско крчење шума и шумског растиња и раубовање зелених површина које представљају „плућа“ субурбаног простора и истовремено врше функцију повећања ерозионе отпорности и природног дренарања терена;
- неконтролисано депоновање комуналног отпада;
- одвод атмосферских вода и локалног забарења је такође неповољни еколошки чиниоц са аспекта здравља становништва у оквиру хигијенски неуређеног амбијенталног простора.

Данашње стање шумског храстовог комплекса на подручју Липовичке шуме – Дуги рт представља директну последицу два фактора: климатског и антропогеног. Услед климатских промена у прошлости које су се манифестовале повећањем континенталности климе и појавом дугих летњих суша, дошло је до ксерофитизације храстових шума и промене састава биљних врста. Јавила се велика конкуренција између дрвећа, жбуња и зељастих врста за влагом у земљишту. Сукцесија је текла у регресивном правцу, па је шумска заједница постајала термофилнија чиме је деградација била бржа, а састојина се спорије обнављала. Са друге стране, антропогени фактор се манифестовао

кроз перманентне сече што је довело до смањења површина под шумама, и до нарушавања састојинске структуре.

Са флористичког аспекта, на простору целе Липовичке шуме – Дуги рт, може се рећи да је стабилност и функционалност регистрованих екосистема прилично очувана. Опште запажање је да су екосистеми витални са великим производним потенцијалом. Осим спречавања градње, као главног фактора угрожавања флоре и вегетације, неопходно је забранити депоновање ђубрета. Такође је неопходно је предузети мере заштите делова који су у одређеном степену дергадирани.

Основни проблеми у очувању и газдовању Липовичком шумом су узурпирање површина, неконтролисана и непланска сеча од стране несавесних грађана, а посебно одлагање и лагеровање у шуми отпада различитог порекла. Састојине су изданачког порекла и њихово стање се може оценити не баш задовољавајућим. Међутим, здравствено стање се може оценити добрим, али постоји велика (потенцијална) угроженост од наведених активности човека. На стаблима у састојинама нису примећена никаква обољења, сем појединачних сувих стабала.

Најизраженији угрожавајући фактори за целокупну фауну, јесу деградација и фрагментација станишта. Последице наведених процеса јесу трајне промене у смислу нестанка појединих врста. Несметана имиграција и емиграција јединки, остварује се постојањем адекватног окружења - површина покривених вегетацијом.

Стално присуство човека (изражено кроз боравак, рекреацију, крчење и др.), може да доведе до неповратних промена у простору као целини. Промене су узрок изолације појединих популација у мале енклаве, што у дугорочном погледу може да доведе до изумирања врста.

Делатност човека директно утиче на узнемиравање птица у репродуктивном периоду, када су најосетљивије. Неким врстама одговара делимично отварање шумских површина и повећано човеково присуство. Насупрот томе, постоје врсте (пре свега шумске) које су осетљиве на даље уништавање шумских површина и повећано присуство човека.

Свако даље одлагање планског уређивања простора које је у складу са његовом наменом (приградска шума), као и доношење неадекватних и неусаглашених аката за простор шуме, доводиће до даље узурпације и нарушавања овог вредног подручја.

**3. ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ, ДЕЛАТНОСТИ И
ПРОЦЕСА КОЈИ ПРЕДСТАВЉАЈУ ФАКТОРЕ
УГРОЖАВАЊА СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“**

Фактори угрожавања СП „Липовичка шума-Дуги рт“ могу бити антропогеног или природног порекла. Корисници и власници природних и створених вредности на подручју СП “Липовичка шума – Дуги рт”, као и посетиоци могу бити фактор угрожавања ако својим деловањем не поштују прописане режиме заштите, мере забране и коришћења. Такође и природни фактори могу знатно угрозити природне вредности уколико се јављају у великом обиму.

Активности, делатности и процеси који могу представљати потенцијалне факторе угрожавања природних вредности СП „Липовичка шума-Дуги рт“:

- **Комунални отпад.** Липовичка шума свакодневно привлачи излетнике који за собом оставе не малу количину отпада. И поред постављених корпи за смеће, несавесни посетиоци и пролазници загађују околину бацајући отпад свуда сем на места која су за то одређена. Овај отпад редовно сакупљају запослени у ШУ „Липовица“, а камиони ЈКП „Градска чистоћа“ одвозе на званичну градску депонију. Локално становништво одлаже отпад на привремена сметилишта, врло често у шумама, поред путних праваца, што представља опасност по здравље људи и животну средину.
- **Неовлашћена сеча шума** (шумска крађа). С обзиром на близину великог броја кућа које се греју на огревно дрво бесправне сече су велики проблем. Из тог разлога чуварска служба је 24 часа присутна на терену.
- **Шумски пожари** (природног или антропогеног порекла). Опасност од пожара прети од излетника, нарочито услед роштиљања за време првомајских празника као и са приватних плацева, који граниче са шумом, приликом паљења стрњике. Управљач ће настојати, као и до сад, да адекватним предавањима едукује пре свега школску децу и локално становништво о опасностима шумских пожара и њиховим последицама, да спроводи противпожарна дежурства, да редовно одржава противпожарне пруге, уређује места за ложење, односно гради ложишта.
- **Активности излетника** попут: кретања моторних возила дуж пута, улазак моторним возилом на зелену површину, сакупљање и уништавање заштићених биљних врста, узнемиравање, хватање и убијање заштићених животињских врста, бацање отпадака, уништавање дрвеног мобилијара и рустик опреме. Стално опремање, усавршавање и повећање броја чувара преставља једини начин да се овакве активности смање на минимум. Пси луталице, с обзиром на близину града и насеља, представља не мали проблем који ће се у сарадњи са Ветеринарском станицом Београд решити. Угрожени су излетници, радници ШУ „Липовица“, као и животиње.
- **Загађивачи ваздуха.** На квалитет животне средине, односно квалитет ваздуха значајан утицај имају емисије основних и специфичних загађујућих материја од моторних возила, као и бука од саобраћајница. Саобраћајна инфраструктура, има свакако великог утицаја на загађивање ваздуха и стварање буке преко дозвољених граничних вредности.

Проблем загађења од моторних возила је глобални проблем. Да би се овај проблем донекле умањио потребно је реализовати радове на пошумљавању која су планирана Основом газдовања за ГЈ „Липовица“.

- **Природне непогоде.** Бројност штетних инсеката (губара и мразовца) на терену се редовно контролише. Сушење шума услед климатских промена, снеголоми, снегоизвале, ветроломи и ветроизвале су појаве на које човек нема пресудног утицаја тако да једино што управљач може да учини је да сваку такву непогоду у што краћем времену санира ако је угрожена безбедност људи и имовине.

Ризици угрожавања СП „Липовичка шума-Дуги рт“:

- непоступање у складу (или не доношење) са просторно планском документацијом, шумском основом, планским документима и другим пројектима и програмима донетим у складу са законским прописима;
- непоступање у складу са одредбама Закона о заштити природе и Закона о шумама;
- непоступање у складу са одредбама Решења о проглашењу заштићеног подручја СП “ Липовичка шума-Дуги рт ”;
- непоступање у складу са одредбама Правилника о унутрашњем реду и чуварској служби СП “ Липовичка шума-Дуги рт ”.

**4. ДУГОРОЧНИ ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА И
ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“**

Дугорочни циљеви заштите, очувања и унапређења и одрживог развоја СП „Липовичка шума-Дуги рт“ су:

- заштита природе и природних вредности;
- заштита животне средине;
- развој шумарства;
- развој туризма;
- заштита вода.

1. Заштита природе и природних вредности оствариће се кроз :

- очување (одржање) разноврсности дивље флоре и фауне и њено повећање реинтродукцијом несталих аутохтоних врста животиња и биљака;
- очување станишта, јачање (бројчано снажење) и просторно ширење популација ретких, угрожених и критично угрожених биљних и животињских врста;
- одржање екосистемске разноврсности и заштиту природних екосистема од инвазивних врста биљака и животиња, као и од других врста, сорти и раса које уносе непожељне промене у природни екосистем;
- умерено повећање површине под шумом, очување и унапређење разноврсности и аутохтоности дендролошког састава, побољшање структуре шумских састојина и превођење изданаčkih шума у више узгојне облике;
- превентивну заштиту шума од различитих угрожавајућих фактора, а посебно од пожара;
- проактивну заштиту земљишта од водне ерозије, загађивања и других деградационих процеса, заштиту вода од загађивања и неповољних промена хидролошких режима, заштиту ваздуха од загађивања, заштиту од прекомерне буке и других неповољних утицаја на природу и људе;
- конзервацију делова подручја у затеченом стању ради заштите интегритета и спонтаног функционисања њиховог укупног природног комплекса, за научне, образовне и културне сврхе;
- очување, приказивање и одрживо коришћење места, природних објеката и појава који својим геолошким, геоморфолошким, хидрографским или другим обележјима представљају истакнуте, ретке и привлачне вредности геонаслеђа;
- очување разноврсности, живописности и лепоте предела, унапређење његовог квалитета и уређености у зонама и коридорима становања, саобраћаја, привредних активности и рекреације и спровођење санације и рекултивације деградираних површина;
- дефинисање ограничења у погледу организације ловних подручја;

- омогућавање доступности људима пејзажних, биолошких и других вредности и природних ресурса подручја за одрживо коришћење у оквиру туризма, рекреације и комплементарних активности, науке, образовања, спорта и друго;
- интегрисање презентације природних вредности у туристичку понуду путем заједничких програма, планова, и пројеката уз издвајање дела туристичког профита за потребе заштите природе која представља туристички мотив.

2. Заштита животне средине оствариће се кроз:

- очување, унапређење и заштиту квалитета животне средине;
- рационално коришћење природних ресурса;
- очување, унапређење и заштиту амбијенталних, естетских и туристичко-рекреативних потенцијала подручја;
- развој интегралног информационог система о стању природе и животне средине;
- популаризацију заштите природе и животне средине и развијање еколошке свести у јавности, код локалног становништва и посетилаца/туриста,
- подршку програмима еколошког васпитања и образовања деце и омладине;
- израду просторних и урбанистичких планова којима ће се утврдити планска решења, режими и услови коришћења, организације и уређења простора;
- обезбеђење саобраћајних, санитарних, енергетских и других техничких услова који омогућују висок квалитет животне средине;
- санацију и ревитализацију загађених, деградираних и неплански изграђених простора;
- мелиорацију деградираних шума.

3. Развој шумарства оствариће се кроз:

- заштиту, очување биодиверзитета и унапређење функција шумских екосистема;
- унапређење стања шума и шумске инфраструктуре;
- превентивну заштиту шума од различитих угрожавајућих фактора, а посебно од пожара;
- обезбеђивање услова и могућности за коришћење и развој шумарства у оквиру научноистраживачке, образовно-васпитне, спортско-рекреативне, као и друге делатности;
- институционално опремање и организовање за потребе мониторинга и истраживања шума;
- израду планова газдовања шумама;

4. Развој туризма оствариће се кроз:

- развој туризма у функцији заштите, ревитализације и презентације природних вредности СП „Липовичка шума-Дуги рт“;
- организовање водичке службе;
- развој екотуризма;
- едукацију и информисање локалног становништва, посетилаца и шире јавости о вредностима СП „Липовичка шума-Дуги рт“ и туристичко-рекреативним потенцијалима.

5. Заштита вода

Водно земљиште ће се користити за изградњу водних објеката, постављање уређаја намењених уређењу вода, одржавање корита водотока и водних објеката, спровођење заштите од штетног дејства вода и за остале намене у складу са прописаним забранама, ограничењима права и обавезама за кориснике водног земљишта и водних објеката, одлагања и депоновања дрвне масе и сл. на водном земљишту, прање механизације и возила и сл. радови који утичу на квалитет вода, стабилност и функционалност водних објеката.

Ширина приобалног земљишта је прописана законом. У случају заштите добара посебних вредности и капиталних објеката, обављања других послова од општег интереса, других потреба за заштитом вода, акватичних и приобалних врста, уређења вода итд. може се одредити другачија ширина одлуком надлежног органа.

Предвиђено је да се активности на водном земљишту врше у складу са прописаним забранама, ограничењима права и обавезама за кориснике водног земљишта, уз услов да се приликом спровођења активности не погоршава водни режим, не утиче на стабилност и функционалност водних објеката, не ремети пролаз великих вода и омогућава спровођење одбране од поплава.

**5. АНАЛИЗА И ОЦЕНА УСЛОВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ДУГОРОЧНИХ
ЦИЉЕВА ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ
РАЗВОЈА СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“**

Дугорочни циљеви заштите, очувања и унапређења и одрживог развоја СП „Липовичка шума-Дуги рт“ су:

- заштита природе и природних вредности;
- заштита животне средине;
- развој шумарства;
- развој туризма;
- заштита вода.

За остварење свих дугорочних циљева морају се створити претпоставке и обезбедити услови што подразумева:

- доношење планске и програмске документације - у складу са Решењем о проглашењу заштићеног подручја „Липовичка шума-Дуги рт“, управљач доноси неопходна управљачка документа (план управљања, годишње програме, извештаје, правилнике и сл.);
- организационо, кадровско и техничко опремање управљача (технолошки услов, који подразумевају опремљеност управљача кадровима, пословним простором, другим објектима и средствима рада, опремљеност заштићеног подручја комуналном и саобраћајном инфраструктуром и уређеним местима и објектима за рекреацију и боравак посетилаца. Овај услов је највећим делом испуњен у претходном периоду и у будућности ће се радити на унапређењу постојећег стања.);
- међусобно разумевање и сарадња свих институција – корисника СП „Липовичка шума-Дуги рт“;
- учешће и подршка локалне самоуправе у реализацији циљева (политички услов, који значи брзо и ефикасно решавање по питањима и предметима који се односе на активности управљача и других заинтересованих правних и физичких лица на заштићеном подручју од стране надлежних органа и институција на државном и локалном нивоу, санкционисање непримерених и непрописних радњи и подршку процесима и поступцима усаглашавања јавног/општег, локалног и појединачног интереса у корист интереса очувања природе и животне средине. Овај услов је делимично испуњен.);
- учешће и подршка локалног становништва у реализацији циљева (социјални услов, који подразумева еколошки свесно и одговорно локално становништво, са прихватљивим стандардом и перспективом живота на заштићеном подручју. Овај услов је делимично испуњен.);
- учешће и подршка научних и истраживачких институција у остварењу дефинисаних циљева;
- обезбеђење финансијских средстава и законских инструмената (економски услов), који подразумева трајно и стабилно финансирање Плана управљања на основу Закона о заштити природе и Решења о проглашењу заштићеног подручја „Липовичка шума-Дуги рт“. Овај услов је највећим делом испуњен, јер се обезбеђење неопходних

финансијских средстава за сада највећим делом врши из буџета града Београда и делатности управљача (делатност шумарства), а у скоријој будућности финансирање ће се вршити и од накнада за коришћење јавних добара.

**6. ПРИОРИТЕТНЕ АКТИВНОСТИ И МЕРЕ НА
ЗАШТИТИ, ОДРЖАВАЊУ, ПРАЋЕЊУ СТАЊА И
УНАПРЕЂЕЊА ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ
ВРЕДНОСТИ СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“**

Приоритетне активности које се планирају Планом управљања су заштита природних и културних вредности и животне средине, односно :

- чување, обележавање и одржавање СП „Липовичка шума-Дуги рт“
- заштита флоре и фауне
- заштита предела
- заштита животне средине.

Чување и надзор СП „Липовичка шума-Дуги рт“

Основни и трајни задатак управљача је чување СП „Липовичка шума-Дуги рт“ и спровођење прописаних режима заштите утврђених актом о заштити, односно предузимање мера и извршење послова на обезбеђењу унутрашњег реда (чување, контрола посетилаца и корисника и пружање помоћи, савета и услуга, одржавање чистоће и уредности и др.). За обављање ових послова управљач је организовао службу чувања у складу са Правилником о унутрашњем реду и чуварској служби и Правилником о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја. За чуварску службу, поред сталне едукације и обуке, спроводиће се и мере опремања (службене легитимације и униформе, службена возила, оружје, ручна опрема и средства за рад и др.) у циљу ефикасног спровођења мера заштите, развоја, одрживог коришћења и презентације СП “Липовичка шума-Дуги рт”.

Израда неопходне планске и друге документације

Управљач има обавезу доношења Плана управљања за период од 10 година, Извештаја о остваривању плана управљања, Годишњег програма управљања и Извештаја о остваривању годишњег Програма управљања. Сагласност на ова акта даје Град Београд- Секретаријат за заштиту животне средине и обавеза доношења регулисана је Законом о заштити природе и Решењем о проглашењу заштићеног подручја „Липовичка шума-Дуги рт“. Управљач је истовремено и корисник шума и има обавезу доношења основа и програма газдовања шумама.

Обележавање и одржавање граница СП „Липовичка шума-Дуги рт“

Обележавање заштићеног подручја, тј. граница зона режима III степена заштите, односно спољне границе СП „Липовичка шума-Дуги рт“ је урађено по доношењу Решења о проглашењу заштићеног подручја „Липовичка шума-Дуги рт“, а у складу са Правилником о начину обележавања заштићених природних добара („Службени гласник РС“, број 30/92, 24/94 и 17/96). У будуће управљач је дужан да по потреби обнавља границе и мења оштећене ознаке.

Уређење и одржавање СП „Липовичка шума-Дуги рт“

За уређење и одржавање СП “Липовичка шума-Дуги рт”, управљач ће у оквиру годишњих Програма планирати активности на пословима одржавања

излетничких површина и чистоће, као и постављање новог и замена старог мобилијара. Уређење СП „Липовичка шума-Дуги рт“ вршиће се у складу са одредбама Решења о проглашењу заштићеног подручја „Липовичка шума-Дуги рт“, просторно-планске и урбанистичке документације.

Заштита флоре и фауне

Заштита флоре и фауне је један од приоритетних задатака управљача, која ће се планирати годишњим програмима управљања. Посебан акценат биће на снимању постојећег стања флоре и фауне, првенствено строго заштићених и заштићених врста (у складу са Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива), континуираном праћењу и унапређењу.

Пројекти ће се спроводити у сарадњи са релевантним научним институцијама (Завод за заштиту природе Србије, Министарство заштите животне средине, Шумарски факултет, Биолошки факултет и др.) са обавезом достављања извештаја о активностима и резултатима пројеката Заводу за заштиту природе Србије.

Заштита предела

Мерама просторног и урбанистичког планирања, спречавањем појава противправне изградње објеката, адекватним планирањем и доследним спровођењем радова у шумарству и пољопривреди, пажљивим еколошким лиценцирањем пројеката развоја туризма, као и ефикасним текућим одржавањем чистоће и уредности очуваће се и унапредити пејсажна обележја заштићеног подручја.

Заштита животне средине

Један од главних трајних циљева који се жели постићи успостављањем административне-правне заштите СП „Липовичка шума-Дуги рт“ јесте очување и унапређење стања и квалитета животне средине.

У области заштите од пожара, управљач ће сагласно Закону о заштити од пожара и Закону о ванредним ситуацијама, урадити неопходна планска документа, предузимати превентивне мере у области заштите шума од пожара и унапређивати сарадњу са МУП Србије, Сектором за ванредне ситуације, Одељењем за ватрогасно-спасилачке јединице. ЈП „Србијашуме“ сагласно Закону о шумама, као управљач државним шумама урадило је Планове заштите шума од пожара, којим су дефинисане превентивне мере заштите од пожара, материјално-техничко опремање за брзо и ефикасно гашење шумских пожара, оперативни планови и карте за потребе организовања акција гашења шумских пожара.

Заштита ловне фауне: врши се у складу са планом газдовања ловиште

Промоција и презентација вредности и значаја СП „Липовичка шума-Дуги рт“

Управљач ће самостално и у сарадњи са научно-истраживачким институцијама промовисти вредности заштићеног подручја.

Активности на одржавању базе података

Јединствена база података која је успостављена за сва подручја чији је управљач ЈП „Србијашуме“, садржи и податке везане за функцију управљања, коришћења и мониторинга биодиверзитета. Управљач ће вршити активности на ажурирању базе података.

**7. ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И
ОБРАЗОВНОГ РАДА СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“**

Приоритетни задаци научноистраживачког и образовног рада у СП „Липовичка шума-Дуги рт“ су:

- дефинисање метода и начина спровођења мониторинга биодиверзитета;
- истраживање утицаја климе на биодиверзитет подручја СП „Липовичка шума-Дуги рт“;
- очување и унапређење стања шумских екосистема;
- едукација локалног становништва у области заштите природних и створених вредности СП „Липовичка шума-Дуги рт“;
- подизање нивоа свести локалне заједнице у циљу очувања биодиверзитета СП „Липовичка шума-Дуги рт“;
- едукација локалног становништва у области одрживог коришћења шумских плодова, лековитог биља и гљива;
- едукација свих популација корисника СП „Липовичка шума-Дуги рт“ у области спровођења прописаних режима заштите;
- едукација локалног становништва у области одрживог управљања отпадом.

**8. ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ НА ОДРЖИВОМ
КОРИШЋЕЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ, РАЗВОЈУ
И УРЕЂЕЊУ СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“**

Решењем о проглашењу заштићеног подручја СП „Липовичка шума-Дуги рт“ дефинисан је једностепени режим заштите којим је регулисан начин и степен заштите, коришћења, уређења и унапређења заштићеног подручја.

На подручју СП „Липовичка шума-Дуги рт“, планиране активности на одрживом коришћењу природних вредности, развоју и уређењу су:

- неговање и унапређење уредности, чистоће, амбијенталне разноврсности и лепоте предеоног лика и високог квалитета чинилаца животне средине;
- одржавање јавних и шумских путева;
- праћење стања, очување и увећање разноврсности аутохтоног живог света, посебно ретких и у другом погледу значајних биљних и животињских врста, њихових популација и станишта;
- утврђивање присуства инвазивних врста биљака, мапирање њихових станишта и планирање мера на контроли њиховог ширења и сузбијања;
- побољшање стања фонда ловне дивљачи, постављање наменских објеката и опреме за потребе њене прихране, чувања и надзора;
- примена мера у газдовању шумама којима се осигурава умерено повећање површина под шумским екосистемима и побољшање њихове структуре и здравственог стања, посебно у погледу заступљености виших узгојних типова и већих дебљинских разреда, количине и квалитета дрвне масе, разноврсности и аутохтоности флористичко-дендролошког састава;
- изградња, инфраструктурно опремање и уређење простора за потребе рекреације и туризма, образовног и научног рада и планинарских активности;
- развој сарадње са локалним становништвом;
- научно истраживачки и образовни рад ;
- ограничено коришћење гљива, биљних и животињских врста чије су сакупљање и промет под контролом;
- спровођење превентивних мера и биотехничких и биолошких заштитних радова за заштиту од ерозија и бујица.

За све активности и радове у заштићеном подручју неопходно је прибављање решења о условима заштите природе, у складу са чл. 9. и 57. Закона о заштити природе.

**9. ПРОСТОРНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА ПЛАНСКИХ
НАМЕНА И РЕЖИМА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА У
СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“**

Решењем о проглашењу заштићеног подручја Споменика природе "Липовичка шума-Дуги рт" у циљу очувања вегетационе и хидролошке структуре, биоеколошких вредности комплекса под шумом, станишта разноврсне флоре и фауне, визуелног контраста простора, квалитета вода, земљишта и ваздуха и у циљу стварања услова за одрживи развој рекреативних, туристичких, културних и научно-истраживачких садржаја утврђен је режим III степена заштите на површини од 241 ha 67ar 68 m².

На подручју Споменика природе „Липовичка шума – Дуги рт“ **забрањује се:**

- промена намена површина;
- градња стамбених, угоститељских, туристичких, и других објеката;
- извођење радова којима се могу нарушити и погоршати одлике биолошке, геолошке и предеоне разноврсности заштићеног подручја;
- извођење земљаних, грађевинских и других радова којима се може оштетити, пореметити или угрозити заштићено подручје и његова околина;
- изградња индустријских, инфраструктурних, привредних, хидротехничких и других објеката чији рад и постојање могу изазвати неповољне промене квалитета земљишта, вода, ваздуха, живог света, карактера и лепоте предела и његове околине;
- индустријска и индивидуална експлоатација минералних и неминералних сировина на целом подручју;
- примарна прерада и предконцентрација сировина;
- депоновање примарних и секундарних јаловина, складиштење и бацање комуналног, санитарног, медицинског, индустријског и других врста отпада, као и вишкова земље на заштићеном подручју;
- градња и провођење електро и других инсталација;
- улазак моторних возила у шуму и кретање шумским путевима, изузев за обављање шумарских радова и у посебно утврђене службене сврхе;
- ложење ватре или организовање и предузимање активности које би непосредно оштетиле постојеће стање заштићеног природног добра, осим на локацијама које су одређене за ту намену;
- свака промена постојеће морфологије терена;
- узимање фосилоносних материјала са геолошких профила;
- уништавање шумских комплекса, угрожавање или уништавање природних станишта, чиста сеча и кресање лисника;
- уништавање станишта калужђарке (*Epipactis helleborine*), њено брање и сакупљање; ова врста на националном нивоу према IUCN категоризацији означена је као LC и налази се на CITES листи, Анексу II;
- крчење вегетације и обављање других радњи на местима и на начин који могу изазвати процесе јаке водне ерозије и неповољне промене предела;
- насељавање алохтоних врста животиња страних за природни живи свет овог подручја;

- уништавање дивљих врста биљака и животиња које су у категорији строго заштићених и заштићених врста или других законски регулисаних категорија;
- уништавање, убијање, узнемиравање, растеривање и хватање свих врста које се налазе на европској и светској црвеној листи (IUCN) или на листама међународно значајних врста;
- растеривање, хватање и узнемиравање свих животињских врста.

Радови и активности на заштићеном подручју **ограничавају се** просторно, временски и по обиму у складу са одрживим коришћењем и капацитетом простора и то на:

- узгојне радове којима се конверзијом и реконструкцијом обезбеђује превођење изданаčkih природних састојина у високи облик;
- узгојне захвате у изданаčким храстовим и брдским буковим шумама у виду индиректне конверзије у дужем раздобљу од прописане опходње, уз вештачко уношење семена или садница сладуна и племенитих лишћара ради поправљања смеше и повећања еколошких, естетских и других вредности шуме;
- примену узгојних мера у вештачки подигнутим састојинама и културама ради добијања квалитетне одрасле састојине до краја опходње и постепено обнављање околне аутохтоне вегетације;
- формирање шумских монокултура алохтоних врста на шумском земљишту, осим у случају спречавања ерозије и санације девастираних и неплодних површина;
- извођење хидрогеолошких истраживања уз сагласности надлежних органа и институција у складу са посебним законом;
- извођење радова на водозахватима, дубоким бушотинама и каптирању извора;
- извођење земљаних, грађевинских и других радова којима се може оштетити, пореметити или угрозити заштићено подручје и његова околина;
- реконструкцију постојећих и просецање нових пешачких стаза и прилаза, као и шумских саобраћајница (путева и влака), њихово обнављање и уређење;
- постављање информативних табли са основним подацима о природним и споменичким вредностима и схематским приказом;
- постављање информативних табли одговарајућег изгледа у циљу презентације заштићеног природног добра и његових визура, делова и елемената простора, као и обавештавања посетилаца о распореду пешачких и трим стаза, локација за пасиван одмор и различите видове рекреације, правилима понашања и другим подацима о значају заштите и коришћења подручја;
- постављање образовно-информативних табли о карактеристичним и лако препознатљивим врстама флоре и фауне шуме;

- извођење радова на санацији, реконструкцији и ревитализацији деградираног простора на основу посебних пројеката и програма који су у складу са функцијом заштићеног подручја;
- пејзажно уређивање граничног појаса у зони према насељу Сремчица уз коришћење украсних форми и степенасто изграђену ивицу шуме (шибље, врсте са јестивим плодовима, врсте са богатим пролећним и јесењим колоритом и врсте које одговарају природној вегетацији станишта) уз задржавање визуелних тачака ка унутрашњости шуме;
- одржавање и уређење шуме уз минимално уклањање жбунасте и приземне вегетација ради ревитализације аутохтоне вегетације или одвијања осталих функција (рекреативних и сл.);
- постављање вештачких дупљи односно кућица за птице на основу посебних планова (врсте птица, број и распоред дупљи и др.);
- контролу и праћење популација биљних и животињских врста, нарочито строго заштићених;
- утврђивање и мониторинг хемијских и микробиолошких карактеристика воде из извора и водотока који се налазе у оквиру заштићеног простора;
- лов ради одржавања оптималне бројности и здравственог стања популација ловних врста, односно организацију и управљање ловиштем, коришћење дивљачи са мерама очувања популација и унапређења станишта дивљачи, укључујући заштиту, уређивање и одржавање ловишта;
- активне и пасивне видове рекреације у зонама предвиђеним за рекреацију и излете у мери која не угрожава заштићено подручје;
- одржавање масовних окупљања и манифестација;
- научна истраживања;
- примену хемијских средстава на употребу вештачких ђубрива на обрадивим површинама, а за хемијска средства за заштиту биља уз сагласност надлежног министарства;
- редовно чишћење шуме, односно заштићеног подручја;
- поправку и постављање нових елемената дрвеног мобилијара (клубе, корпе за отпатке, надстрешнице и сл.);
- постављање табли упозорења и забране паљења ватре као превентиве противпожарне заштите

**10. АКТИВНОСТИ НА ПРОМОЦИЈИ
ВРЕДНОСТИ СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ**

Програмске активности у овој области конципиране су тако да се врши позитиван утицај на стварање представе о значају СП „Липовичка шума-Дуги рт“ и дају конкретне информације, да се популаришу природне и културне вредности подручја и утиче на интересовање посетилаца. Презентација и популаризација ће се остваривати кроз следеће активности:

- интернет презентацију;
- израду публикације која ће бити доступна локалној самоуправи, корисницима и посетиоцима СП „Липовичка шума-Дуги рт“;
- израду прикладних тематских флајера и лифлета који ће бити доступни великом броју корисника и посетиоца СП „Липовичка шума-Дуги рт“;
- организовање и учешће у различитим акцијама посвећеним Липовичкој шуми, а поводом обележавања Светског дана вода, Светског дана шума, Светског дана заштите биодиверзитета, Светског дана заштите животне средине, Европске недеље шума, Светског дана туризма и др.;
- одржавање радионица по општинама, након добијања сагласности на План управљања СП „Липовичка шума-Дуги рт“ за период 2014.-2023. године, са циљем представљања планираних активности од стране управљача;
- обезбеђење учешћа јавности у доношењу планских докумената везаних за заштиту и одрживи развој СП „Липовичка шума-Дуги рт“;
- обезбеђење доступности аката које доноси управљач, као што су Правилник о унутрашњем реду и чуварској служби СП „Липовичка шума-Дуги рт“, Одлука о накнадама за коришћење природних вредности и услуга СП „Липовичка шума-Дуги рт“ и др.
- организовање презентације о значају СП „Липовичка шума-Дуги рт“ за ученике основних и средњих школа;
- организовање трибина и округлих столова посвећених одређеним проблемима везаним за заштиту, уређење, коришћење и одрживи развој Липовичка шума-Дуги рт;
- снимање и приказивање пропагандних филмова о вредностима СП „Липовичка шума-Дуги рт“ у сарадњи са локалним становништвом, локалном самоуправом и локалним, регионалним и националним ТВ медијима и др.
- промоција вредности у Центрима за посетиоце и информативним центрима;
- промоција вредности кроз учешће у пројектима са Невладиним организацијама;
- формирање водичке службе.

**11. СТУДИЈСКА (ИСТРАЖИВАЧКА), ПРОГРАМСКА, ПЛАНСКА И
ПРОЈЕКТНА ДОКУМЕНТАЦИЈА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ
ЦИЉЕВА И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ, ОЧУВАЊУ И
УНАПРЕЂЕЊУ И ОДРЖИВОМ РАЗВОЈУ СП „ЛИПОВИЧКА
ШУМА-ДУГИ РТ“**

Законом о заштити природе детаљно су дефинисане обавезе управљача по питању документације која се односи на заштићено подручје. То су пре свега:

- План управљања заштићеним подручјем (као плански документ који се доноси на десет година);
- Извештај о остваривању плана управљања;
- Годишњи програм управљања заштићеним подручјем којим се реализује план управљања за одређену годину (и то као део производно-финансијског плана преузузећа);
- Извештај о остваривању плана управљања заштићеним подручјем;
- Извештај о остваривању годишњег програма управљања заштићеним подручјем;
- Правилник о унутрашњем реду и чуварској служби за заштићено природно добро;
- Одлука о накнадама за коришћење заштићеног подручја.

Студијска, програмска, планска и пројектна документација потребна за спровођење циљева и активности на:

1. заштити посебних природних вредности: израда Програма и пројеката заштите природних вредности Споменика природе „Липовичка шума-Дуги рт“, измене и допуне планских аката (шумске и ловне основе);
2. заштити и коришћењу обновљивих природних ресурса: израда Програма и планских акта којима се регулише коришћење обновљивих природних ресурса;
3. мониторингу вегетације, флоре и фауне: израда Програма којим ће се разрадити систем праћења стања, прикупљање и обрада података о вегетацији, флори и фауни на подручју СП „Липовичка шума-Дуги рт“;
4. уређењу СП „Липовичка шума-Дуги рт“: израда пројеката и програма у складу са Решењем о стављању под заштиту;
5. презентацији СП „Липовичка шума-Дуги рт“ и сарадњи са локалним становништвом и другим корисницима кроз израду разних програма и пројеката презентације и популаризације заштићеног подручја.

**12. САРАДЊА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУГИМ
ВЛАСНИЦИМА И КОРИСНИЦИМА НЕПОКРЕТНОСТИ НА
ПОДРУЧЈУ СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“**

Липовичка шума – Дуги рт је један од најзначајнијих шумских комплекса на ободу шумадијске греде са аспекта унапређења квалитета животне средине Београда, очувања, геодиверзитета, биодиверзитета и предеоног диверзитета.

Поред општекорисних и производних функција шуме, Липовичку шуму – Дуги рт посебно истичу природни потенцијали и рекреативна функција. Такође, погодна је и за различите активности едукативног карактера са научно-истраживачком компонентом.

Обзиром на предходно поменуто, Шумско газдинство "Београд" као управљач над овим заштићеним подручјем предвиђа тешњу и активнију сарадњу са општинама Барајево и Чукарица, односно њиховим организационим јединицама за урбанизам. Такође, неопходно је успостављање одговарајућих односа са осталим субјектима који на овом простору живе, раде и користе поједине ресурсе (локално становништво, школе, ловачка удружења, излетници, предузећа, угоститељске и друге организације).

Јавно предузеће за газдовање шумама „Србијашуме“ ће, као управљач заштићеног подручја, покренути следеће активности:

- организовање и учешће у различитим акцијама поводом обележавања Светског дана вода, Светског дана биодиверзитета, Светског дана заштите животне средине, Светског дана туризма, Дана заштите природе и др.;
- едукација локалног становништва у области заштите животне средине и подизање нивоа свести локалне заједнице у циљу очувања природних вредности заштићеног подручја и животне средине уопште. У оквиру ових активности планира се: одржавање радионица и предавања за старије становнике, едукативни програми за узраст деце из локалних осмогодишњих школа, успостављање мреже волонтера за послове у вези чишћења, мониторинга;
- подршка активностима локалног становништва, које су у корист очувања природних вредности заштићеног подручја.

Основни циљ успостављања односа јесте заштита предела, поштовање одређеног режима заштите и коришћења и стварање услова за бољи развој подручја у функцији заштите.

У циљу унапређења заштићеног подручја планира се сарадња са свим заинтересованим и надлежним субјектима:

- Градом Београдом
- сарадња са Општинама
- сарадња са надлежним Министарствима
- програмска сарадња са стручним установама (Завод за заштиту природе Србије, Шумарски и др. факултети, Институтути и др.)
- програмска сарадња са другим управљачима заштићених природних добара у Србији

- програмска сарадња са еколошким покретима, планинарима, извиђачима, младим истраживачима и другим заинтересованим невладиним организацијама.

**13. ДИНАМИКА И СУБЈЕКТИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА
УПРАВЉАЊА СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“**

Јавно предузеће „Србијашуме“, Шумско газдинство „Београд“ као управљач заштићеног подручја, План управљања СП „Липовичка шума-Дуги рт“ за период 2024. - 2033. године конципирало је према захтевима и задацима које треба да оствари сагласно Решењу о проглашењу заштићеног подручја.

План управљања СП „Липовичка шума-Дуги рт“ за период 2024. - 2033. године, као плански документ остварује се кроз Годишње програме управљања којима се детаљно и прецизно дефинишу задаци, радови и активности, материјално-финансијски и организациони услови њиховог извршења.

Планиране задатке можемо груписати у 4 групе и то:

- 1. Трајни задаци:** чување, обезбеђење унутрашњег реда у СП „Липовичка шума-Дуги рт“, обележавање, одржавање и уређење ПИО „Космај“, мониторинг природних вредности, научноистраживачки и образовни рад, промоција и презентација темељних вредности заштићеног подручја.
- 2. Хитни задаци:** израда планских и управљачких докумената, основа и планова из области шумарства; даље опремање и едукација чуварске службе; успостављања еколошке мреже и мониторинга и др.
- 3. Приоритетни задаци:** идентификација граница на терену; почетак рада на заснивању базе података; уређењу локалитета за посетиоце СП „Липовичка шума-Дуги рт“; успостављању сарадње са локалним становништвом, локалном самоуправом, планинарским друштвима и другим корисницима заштићеног подручја; спровођење образовно-промотивних активности, организовање предавања за различите интересне и узрасне групе, промовисање путем медија уз истицање постигнутих резултата у заштити и истраживању природних вредности заштићеног подручја, али и на проблемима који прате заштиту.
- 4. Одложени задаци:** су задаци који ће се извршавати у дужем временском периоду, у области одржавања и унапређења СП „Липовичка шума-Дуги рт“.

План управљања СП „Липовичка шума-Дуги рт“ конципан је по планираним видовима радова који се могу груписати у:

- 1. Чување и надзор СП „Липовичка шума-Дуги рт“ што обухвата:** Организовање Службе заштите, унапређења, промовисања и одрживог развоја СП „Липовичка шума-Дуги рт“ и чуварске службе сагласно Правилнику о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја и Правилнику о унутрашњем реду и чуварској служби
(*субјект:* управљач уз финансијску подршку Града Београда-Секретаријат за заштиту животне средине што ће се

прецизирати Годишњим програмима управљања; *динамика*: 2024. – 2033. године).

2. Израда планских докумената и аката која обухвата израду:

- Плана управљања СП „Липовичка шума-Дуги рт“ (*субјект*: управљач; *динамика*: 2023. године и у 2033. години за наредни плански период);
- Извештај о остваривању плана управљања за период 2024 – 2033. године (*субјект*: управљач; *динамика*: 2023. године и у 2033. години за наредни плански период);
- Годишњи програм управљања СП „Липовичка шума-Дуги рт“ (*субјект*: управљач; *динамика*: сваке године се ради и то до 15. децембра текуће за наредну годину уз обавезу доставе организационој јединици Градске управе надлежне за заштиту животне средине на давање сагласности);
- Извештај о остварењу годишњег програма управљања СП “Липовичка шума-Дуги рт” (*субјект*: управљач; *динамика*: сваке године се ради и то до 15. децембра текуће за наредну годину уз обавезу доставе организационој јединици Градске управе надлежне за заштиту животне средине);
- Измене и допуне Правилника о унутрашњем реду и чуварској служби (*субјект*: управљач; *динамика*: 2023. године и у 2033. години за наредни плански период);
- Одлука о накнадама за коришћење заштићеног подручја СП “Липовичка шума-Дуги рт” (*субјект*: управљач; *динамика*: 2025. године уз обавезу доставе организационој јединици Градске управе надлежне за заштиту животне средине).

3. Научно-истраживачки и образовни пројекти СП “Липовичка шума-Дуги рт” који обухватају израду програма и пројеката из области:

- заштите и унапређења геонаслеђа;
- туристичке валоризације;
- управљања отпадом;
- мониторинга биљних и животињских врста;
- стратешких процена утицаја на животну средину;
- процена утицаја на животну средину и др,
(*субјект*: управљач, локална самоуправа, невладине организације, институти, факултети и др., уз финансијску подршку Града Београда-Секретаријат за заштиту животне средине што ће се прецизирати Годишним програмима управљања; *динамика*: 2024.– 2033. године).

4. Обнављање граница СП „Липовичка шума-Дуги рт“ што обухвата:

- Обележавање границе режима заштите трећег степена тј. спољне границе СП „Липовичка шума-Дуги рт“, постављање ознака-табли је урађено по доношењу Решења. У будућности, по потреби, обнављати границе и мењати оштећене ознаке (субјект: управљач уз финансијску подршку Града Београда-Секретаријат за заштиту животне средине што ће се прецизирати Годишим програмима управљања; динамика: 2024.-2033. године).

5. Мониторинг и заштита флоре и фауне што обухвата:

- Инвентаризација и картирање флоре и фауне тј. њихових специфичних станишта, картирање биотопа ретких врста, просторна идентификацији локалитета са специфичном флором и фауном, искључивање тих површина из одређених видова коришћења, разрада директних мера заштите, изградња хранилишта, кућица за птице и сл.
- картирање и очување стабала на којима су евидентиране природне дупље и шупљине значајне за гнезђење птица дупљашица (ниске врсте из реда сова Strigiformes, детлићи Piciformes и неке врсте из реда певачица Passeriformes);
- праћење стања популација кључних врста, са посебним освртом на заштићену врсту орхидеје калужђарке (Eipactis helleborine) и птице грабљивице;
- формирање базе података строго заштићених и заштићених биљних и животињских врста, као и гљива;
- борбу против инвазивних биљних врста (багремац, кисело дрво, амерички јасен и др.) као и врста идентификованих алергена, кроз израду акционих планова у сарадњи са локалним становништвом, образовним и невладиним организацијама;
- активности на заштити ловне фауне са циљем спречавања, узнемиравања, упиштавања станишта, противзаконитог коришћења и сличних радњи у ловишту;
(субјект: управљач уз финансијску подршку Града Београда-Секретаријат за заштиту животне средине што ће се прецизирати Годишим програмима управљања; динамика: 2024.-2033. године).

6. Праћење стања, нега и заштита шума што обухвата:

- Примена мера у газдовању шумама, у складу са Основом газдовања шумама за ГЈ „Липовица“ (2021-2030. године), којима се осигурава умерено повећање површина под шумским екосистемима и побољшање њихове структуре и здравственог

стања, посебно у погледу заступљености виших узгојних типова и већих дебљинских разреда, количине и квалитета дрвне масе, разноврсности и аутохтоности флористичко-дендролошког састава, мере гајења и заштите шума;

- Картирати и дефинисати мере за очување станишта шуме сладуна (*Quercus frainetto*) и цера (*Quercus ceris*);
(*субјект*: управљач уз финансијску подршку Града Београда-Секретаријат за заштиту животне средине што ће се прецизирати Годишим програмима управљања; *динамика*: 2024.-2033. године);

7. Мере уређења СП „Липовичка шума-Дуги рт“ што обухвата:

- Постављање путоказа, столова са надстрешницима, израду и постављање корпи за отпатке, израду и постављање ложишта за пикник, уређење и обележавање пешачких и бициклистичких стаза;
- формирање едукативних кружних пешачких стаза опремљених са таблама које садрже опис врста и њихових станишта, чије трасе у највећој могућој мери треба да прате постојеће путеве и стазе, као део активности којим би се промовисале природне вредности заштићеног подручја;
- уклањање непожељне вегетације на местима где су излетишта и др;
- уклањање комуналног отпада;
(*субјект*: управљач уз финансијску подршку Града Београда-Секретаријат за заштиту животне средине што ће се прецизирати Годишим програмима управљања; *динамика*: 2024.-2033. године).

8. Популаризација и презентација СП “Липовичка шума-Дуги рт” што обухвата:

- Штампане флајера, лифлета, публикација и сл.; израду WEB презентације, израду информативних пунктова и др. ;
- израда рекламног и едукативних материјала (кесе, фасцикле, блокови, календари, разгледнице и сл.);
- Јачање сарадње са локалним становништвом, корисницима простора, стручним и научним установама и невладиним организацијама, које се баве истраживањем и заштитом природе;
- Активно укључивање локалног становништва, београдских основних и средњих школа и других корисника у процес управљања заштићеним подручјем ради унапређења управљања заштићеним подручјем кроз едукацију, заједничко решавање проблема, предузимање различитих акција, организовање промотивних манифестација и сл.;

(*субјект*: управљач у сарадњи са локалном самоуправом уз финансијску подршку Града Београда-Секретаријат за заштиту животне средине што ће се прецизирати Годишим програмима управљања; *динамика*: 2024.– 2033. године);

9. Остали радови који обухватају:

- Набавку алата и средстава за рад на одржавању, набавку опреме, униформи, личних заштитних средстава, формирање ГИС базе података и др. (*субјект*: управљач и уз финансијску подршку Града Београда-Секретаријат за заштиту животне средине што ће се прецизирати Годишим програмима управљања; *динамика*: 2024.– 2033. године);

**14. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И МАТЕРИЈАЛНЕ
ПРЕДПОСТАВКЕ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА
УПРАВЉАЊА СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“**

Финансирање заштићеног подручја, према Закону о заштити природе, обезбеђује се из:

- 1.) из буџета;
- 2.) из прихода који се остварују вршењем делатности предузећа, односно организације која управља заштићеним подручјем;
- 3.) од накнада за коришћење заштићеног подручја;
- 4.) из других извора у складу са законом.

Финансијска средства неопходна за остваривање мера и активности из Плана управљања за СП „Липовичка шума-Дуги рт“ обезбеђују се већим делом из буџета Града Београда, а мањим делом из прихода који се остварују вршењем делатности управљача.

Будући да се План управљања заштићеним подручјем ради за период од 10 година, тешко је предвидети трошкове за тако дуг период. Сагласно планираним активностима и задацима који треба да се изврше у складу са Планом управљања за период 2024.-2033. године, управљач је проценио потребна финансијска средства за реализацију плана:

Редни број	Врста радова	Планирана средства (буџет Града Београда)
1.	Чување и надзор	4.375.000,00
2.	Израда планских докумената и аката	437.500,00
3.	Научно-истраживачки и образовни пројекти	875.000,00
4.	Обележавање и обнављање граница	875.000,00
5.	Мониторинг и заштита флоре и фауне	6.125.000,00
6.	Праћење стања, нега и заштита шума	43.750.000,00
7.	Мере уређења СП „Бојчинска шума“	28.437.500,00
8.	Популаризација и презентација	1.750.000,00
9.	Остали радови	875.000,00
	Свега:	87.500.000,00

План управљања СП „Липовичка шума-Дуги рт“ спроводи се Годишњим програмом који садржи:

- послове и задатке који се непосредно спроводе у текућој години,

- динамику извршења програмираних радова, послова и задатака и
- неопходна финансијска средства за реализацију Годишњег програма управљања.

На Годишњи програм управљања СП „Липовичка шума-Дуги рт“ сагласност даје организациона јединица Градске управе надлежне за заштиту животне средине.

*Директор ШГ „Београд“
Владан Живадиновић, дипл. инж. шум.*

15. ЛИТЕРАТУРА

Коришћена литература:

1. Студија заштите Споменик природе Липовичка шума-Дуги рт (Завод за заштиту природе Србије, 2012. година).
2. Решење о проглашењу заштићеног подручја „Липовичка шума-Дуги рт“ ("Службени лист града Београда", број 57/1).
3. План развоја за Посавскоподоунавско шумско подручје (ЈП „Србијашуме“ Београд, Шумско газдинство „Београд“).
4. Посебна основа газдовања шумама за Г.Ј. „Липовица“ (ЈП „Србијашуме“ Београд, Шумско газдинство „Београд“).
5. Ловна основа „Липовичка шума“ (ЈП „Србијашуме“ Београд, Шумско газдинство „Београд“).
6. Закон о шумама („Службени гласник РС“, број 30/10, 93/12 и 89/15 и 95/18.- др. закон).
7. Закон о заштити природе („Службени гласник РС“, број 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18.- др. закон и 71/21).
8. Закон о заштити животне средине ("Службени гласник РС“, број 135/04, 36/09, 36/09.- др.закон, 72/09, 43/11, 14/16, 76/18 и 95/18.- др. закон).
9. Закон о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник Републике Србије", број 135/2004).
10. Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник Републике Србије", број 135/2004).
11. Закон о управљању отпадом („Сл.гл.РС“, број 36/15.05.2009. године).
12. Правилник о начину обележавања заштићених природних добара („Службени гласник РС“, број 30/1992).
13. Правилник о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја („Сл.гл.РС“, број 85/2009).
14. Уредба о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне („Службени гласник РС“, број 31/2005).

КАРТА СП „ЛИПОВИЧКА ШУМА-ДУГИ РТ“

